

Pagyrimas kaip pedagoginio poveikio priemonė

Laura DUBOSAITĖ

Lietuvos muzikos ir teatro akademija

ANOTACIJA. Tyrimo tikslas: pagyrimo taikymo pamokoje / paskaitoje analizė. Tyrimo uždaviniai: įvertinti pagyrimų taikymą Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (LMTA) Muzikos fakulteto specialybės paskaitose, aptarti įvairius gyrimo taikymo pedagoginėje praktikoje aspektus, pateikti mokytojams rekomendacijas, kaip efektyviau girti. Tyrimo objektas: pagyrimas ir jo taikymas paskaitoje / pamokoje. Tyrimo metodai: literatūros analizė, apklausa.

Pagyrimo fenomeną tyrė nemažai užsienio mokslininkų (Jere Brophy, Paulas C. Burnettas ir kt.), tačiau Lietuvoje dar pasigendama išsamesnių straipsnių ar tyrimų šia tema, nors akivaizdu, kad ji yra labai aktuali kasdienėje pedagoginėje praktikoje.

REIKŠMINIAI

ŽODŽIAI:

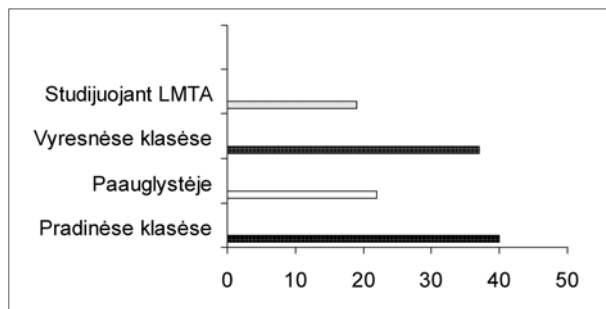
pagyrimas, savivertė, kūno kalba, mokinyms.

Siekdami paveikti mokinių mokymosi rezultatus, mokytojai naudoja daug įvairių poveikio būdų. Tačiau, kaip teigia Richardas I. Arendsas, „nebepakanka, kad mokytojai būtų vaikams geri ir juos mylėtų nei kad mokytų remdamiesi vien intuicija, asmeniniais polinkiais ar tradicine išmintimi. Dabartiniai mokytojai atsako už tai, kad jų mokymo būdai būtų veiksmingi“ (Arends 1998: 19).

Vienas iš pačių universaliausių skatinimo būdų yra pagyrimas. Nathanielio Leeso Gage'o ir Davido C. Berlinerio teigimu, „pagyrimas yra lengviausia ir natūraliausia motyvacinė priemonė, prieinama mokytojui“ (Gage, Berliner 1994: 296). Dauguma tyrimų, vertinančių mokytojo pagyrimo poveikį mokinių elgesiui ir mokymuisi, yra atlikti su mokyklinio amžiaus mokiniais. Tyrimų, kuriuose būtų vertinama, kiek ir kaip pedagogai giria studentus, juolab studijuojančius muzikos specialybes, labai trūksta. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Muzikos fakultete atlikta studijuojančių studentų apklausa buvo siekiama išsiaiškinti, kaip dažnai studentai yra giriami specialybės pamokose, kokį poveikį jiems turi pagyrimas. Apklausoje dalyvavo 104 įvairių kursų, mokymosi pakopų (nuo bakalauro iki doktorantūros) ir specialybių Muzikos fakulteto studentai.

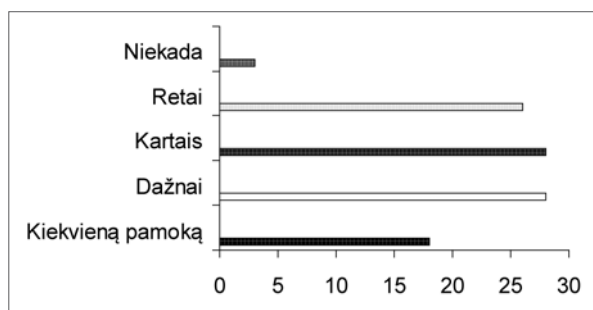
Ši apklausa atskleidė, kad dažniausiai mokiniai buvo giriami pradinėse ir vyresnėse (10–12 kl.) klasėse, o studijuojantys aukštosiose mokyklose yra giriami rečiausiai, paly-

ginti su kitais amžiaus tarpsniais. Studijas kaip laikotarpį, kuriuo buvo dažniausiai giriami, nurodė tik 19 iš 104, t. y. tik apie 18 % apklausoje dalyvavusių studentų (1 pav.).

1 pav. Pagyrimų kiekio priklausomybė nuo amžiaus

44 % studentų nurodė, jog yra giriami dažnai ar net kiekvienos specialybės paskaitos metu, o 56 % studentų teigė, kad giriami tik kartais, retai ar iš viso nėra giriami (2 pav.).

2 pav. Pagyrimų dažnumas specialybės paskaitoje

Šie duomenys rodo, kad didesnė studentų dalis stokoja pagyrimų iš savo pedagogų.

Remiantis Williamo L. Hewardo tyrimu, galima išskirti keletą priežasčių, kodėl pedagogai savo darbo metu retai giria besimokančiuosius:

1. Kai kurie mokytojai nerimauja, kad dažnai giriami mokiniai ateityje tikėtis būti giriami ar kitaip skatinami. Mokiniai turi norėti mokytis dėl vidinių priežasčių. Judy Cameron, atlikusi 145 eksperimentinių tyrimų analizę, padarė išvadą, kad nėra jokių mokslinių įrodymų dėl žalingo atlygio poveikio vidinei mokinio / studento motyvacijai (Cameron, Pierce 1996: 39–51).

2. Kai kurių mokytojų nuomone, gyrimas užims per daug mokymui skirto laiko. Vis dėlto gyrimas yra viena svarbiausių ir efektyviausių mokymo formų, ypač tarp mažesnius akademinius pasiekimus turinčių mokinių.
3. Kai kurie mokytojai mano, kad girti yra nenatūralu, nes peikimas daug greičiau sustabdo netinkamą elgesį, o giriant tinkamai besielgiantį mokinį, jo elgesys nuo to nesikeičia.
4. Daugelio mokinių pagyrimo ir mokytojų dėmesio vertas elgesys lieka nepastebėtas, nes mokytojai yra linkę labiau atkreipti dėmesį į trukdantį mokinį (Heward 2004).

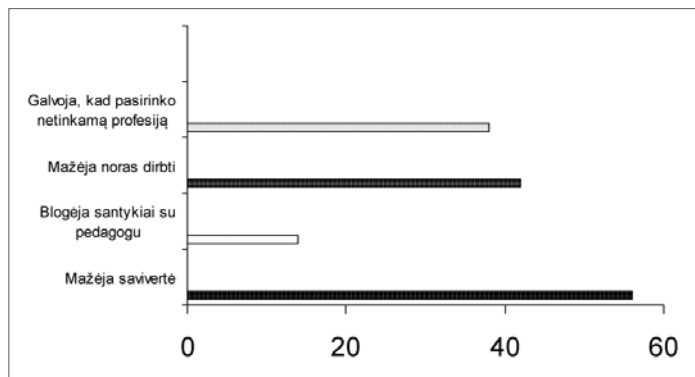
Tai, kad studentus pedagogai giria rečiausiai, palyginti su kitomis besimokančiųjų amžiaus grupėmis, sunku paaiškinti kuo nors kitu, kaip tik netinkama pedagogų nuostata, nes studijuojantieji aukštojoje mokykloje yra gabiausi, labiausiai motyvuoti ir daugiausia profesijos lygmeniu pasiekę nei jaunesnių amžiaus grupių mokiniai.

Pagyrimų dažnumas gali stipriai paveikti mokinio elgesį ir jo mokymosi pasiekimus. Nuolat giriamam mokiniui gali atrodyti, kad jis viską jau yra išmokęs ir nebereikia daugiau stengtis, todėl per dažnas gyrimas kartais gali ir pakenkti jo tolesniam tobulėjimui. Tačiau kitas kraštutinumas, kai mokinys beveik niekada nesulaukia pagyrimo iš mokytojo, nėra sveikintinas reiškinys, nes dažnai pagyrimas yra vienintelis atlygis per pamoką už mokinio pastangas siekiant rezultato.

Giriant galima vadovautis tokia taisykle: kuo veikla yra naujesnė, sudėtingesnė, neįprastesnė ir kelia mokiniui daugiau streso, neigiamų emocijų, tuo dažniau reikėtų jį girti, o įgavus pasitikėjimo savo jėgomis, kai mokinys pajunta, kad jam pradeda sektis, girti rečiau. Tuomet pagyrimas bus tinkamai taikomas: veiklos pradžioje palaikys teigiamas emocijas sunkiame mokiniui etape ir taip garantuos reikiamą veiklos efektyvumą, o veiklos pabaigoje taps atlygiu už ilgalaikes ir sudėtingas pastangas, nes teks ilgiau padirbėti, kol jo sulauks.

Tačiau tyrimai rodo, kad pagyrimų retai kada būna per daug, dažniausiai jų per mažai. Pasak Jere'io Brophy, didesnėse klasėse, „jei mokytojas giria kas 5 minutes, vidutiniškai konkretus mokinys yra pagiriamas tik kas 2 valandas“ (Brophy 1981: 10). Paulo C. Burnetto atliktame tyrime net „91 procentas apklaustų mokinių norėjo būti giriami dažnai ar kartais“ (Burnett 2002: 7).

Kokia didelė neigiama įtaka daroma mokiniui, kai pedagogas jo ilgą laiką negiria, atskleidė ir atliktos apklausos rezultatai. Net 54 % studentų nurodė, kad taip mažinama jų savivertė, 40 % studentų mažėja noras dirbti, o 36 % jų pradeda manyti, jog pasirinko netinkamą profesiją. Vadinasi, pagyrimų trūkumas paskaitose gali versti studentus permąstyti savo profesinį pasirinkimą ir net paskatinti nutraukti studijas (3 pav.).

3 pav. Ilgalaikio pagyrimų trūkumo pasekmės

Akivaizdu, kad mokytojai turi mokėti pagirti tada, kai reikia, ir tiek, kiek reikia. Pajusti, kaip tai atlikti tinkamai, gali padėti pedagoginė intuicija bei jautrumas mokinio poreikiams.

Apklausoje paauglystė (5–9 kl.) buvo išskirta kaip laikotarpis, kuriame mokytojai linkę kur kas mažiau girti mokinius. Galbūt taip yra ir dėl kartais pasitaikančios neadekvačios paauglių reakcijos į pagyrimus. Mokytojams, prieš viešai pagiriant paauglį, nederėtų pamiršti, kad kai kuriose paauglių grupėse geras mokymasis nėra vertybė. Pasak Aldonos Vaičiulienės, „priklausyti bendraamžių grupei paauglystės metais yra svarbiau nei bet kuriuo kitu amžiaus tarpsniu“ (Vaičiulienė 2004: 79). Žinant, koks reikšmingas paaugliams yra aukštas statusas jų socialinėje grupėje, tampa aišku, kodėl kai kurie paaugliai nepalankiai vertina bendraamžių akivaizdoje mokytojų jiems išsakomus pagyrimus. P. C. Burnettui atlikus tyrimą paaiškėjo, kad „69 procentai mokinių nenorėjo viešo gyrimo dėl vėliau prasidedančių bendraamžių patyčių, priekabių ir menkinimo“ (Burnett 2002: 7). Daug tyręs šį gyrimo aspektą P. C. Burnettas teigia, kad „dauguma pradinių klasių mokinių nori būti giriami viešai, o vyresni mokiniai nori būti giriami asmeniškai“ (Burnett 2001: 17). Taigi paaugliams pagyrimus reikėtų sakyti asmeniškai, kai negirdi draugai, ar pateikti juos raštu aplinkiniams neskelbiant šios informacijos pobūdžio.

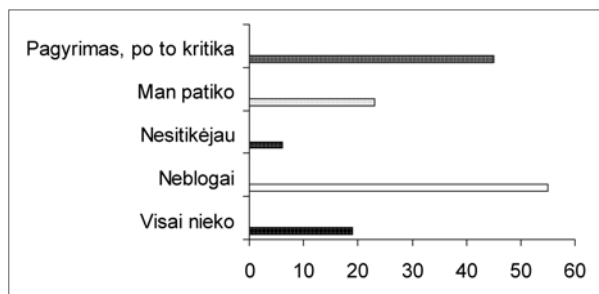
Mokytojas turi mokėti pagirti mokinį įvairiais būdais: viešai, privačiame pokalbyje, raštu ar kalbėdamas su tėvais. Labai svarbu gebėti įvertinti, kuris iš tų būdų konkrečioje situacijoje ir konkrečiam mokiniui tuo metu yra labiausiai priimtinas. Kaip pagyrimas bus mokinio suvoktas ir kaip jį paveiks, gali priklausyti ir nuo pagyrimo formulotės. Sunku konkrečiai nurodyti, kaip turėtų skambėti kokybiškas pagyrimas, nes tai gali priklausyti nuo daugelio aplinkybių, tačiau reikia atkreipti dėmesį į dažniausias giriant daromas klaidas.

Viena iš pasitaikančių klaidų yra neigiamos reikšmės žodžių vartojimas. Kai sakome mokiniui, kad jis pagrojo „neblogai“ ar „visai nieko“, lyg ir bandome išreikšti teigiamą nuomonę apie jo grojimą. Vis dėlto iš šių žodžių galima išvelgti bandymą pasakyti, kad padaryta tik kiek geriau nei blogai. Dažnai mes taip priprantame prie tokių pagyrimų, kad jie mums nebeatrodo netinkami, tačiau pritaikę tokius pat darybos principus ne tokiems įprastiems mūsų ausiai pagyrimams iš karto suvokiame jų absurdiškumą (pvz.: „Tu šiandien nebjauriai atro dai“). Todėl labai svarbu giriant vartoti tik teigiamą prasmę turinčius žodžius, kurie atspindėtų tikrąją pagyrimo esmę – sakyti tai, ką kitam būtų malonu išgirsti.

Dar keisčiau nuskamba tokie pagyrimai: „Tu mane nustebinai, net nesitikėjau, kad taip gali“. Nors taip lyg ir išreiškiamas susižavėjimas pasiektais rezultatais, tačiau kartu galima išvelgti ir susidariusią neigiamą nuomonę apie giriamojo gebėjimus, todėl tokie pagyrimai taip pat nevartotini. Kita dažna giriančiųjų klaida yra pagyrimo nukreipimas ne į giriamąjį, o į giriantįjį. Tokie pagyrimai dažniausiai pradedami žodžiais „Man patiko...“ arba „Aš manau...“ Žinoma, tie, kurie giria, dažniausiai būna autoritetingi savo dalyko žinovai, kurių nuomonė yra svarbi, vertinga ir vertinama, tačiau toks giriančiojo susireikšminimas gali daryti stiprų poveikį giriamajam – siekti ne gerų veiklos rezultatų, bet bandyti įtikti autoritetui. Taip formuluojami pagyrimai skatins mokinį įtikti pedagogui, o ne ugdyti savitą skonį, išskirtinumą, unikalumą, todėl giriant labai svarbu kalbėti apie giriamojo pasiekimus, jo veiklos rezultatus ar asmenines savybes, taip skatinant visa tai dar labiau tobulinti.

Kartais pedagogai, nenorėdami pergirti mokinio, girdami dar išsako ir kritiką. Ritos Žukauskienės nuomone, „tokie teiginiai keičia bendravimo pobūdį nuo teigiamo į neigiamą ir iš tikrųjų nėra pagyrimas“ (Žukauskienė 1996: 205). Tokio tipo pagyrimas netenka pagrindinės savo prasmės – to, kuo jis daro poveikį mokiniui, t. y. skatinimo per gerąją informaciją. Kritika gali padėti tobulėti, bet ji nesuteikia tokio džiaugsmo ir pasididžiavimo jausmo kaip kad pagyrimas, todėl negali jo pakeisti tuomet, kai mokytojui svarbu sukelti teigiamas mokinio emocijas. Be to, netgi kritiką galima pateikti kaip pagyrimą. Tereikia rasti, už ką pagirti, ką norėtumėte gerinti, o po to dar pridurti, kad patobulinus tam tikrus (kiekvienu atveju nurodant konkrečiai kokius) veiklos aspektus rezultatas bus dar geresnis. Kritikavimo pagiriant būdas mažina mokinių gynybiškumą, todėl taip pateikiama informacija yra labiau priimama ir noriau panaudojama nei ta, kuri išsakoma kritinėmis pastabomis ar priekaištais. Pamoka, kurioje vyrauja mokytis padedantis vertinimas, t. y. pagiriamasis grįžtamasis ryšys, visada bus daug naudingesnė už vien kritiniais vertinimais pagrįstą pamoką.

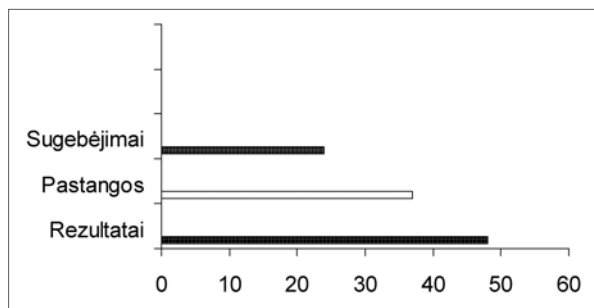
Atlikus apklausą išaiškėjo, kad netinkamos pagyrimų formuluotės labai paplitusios pedagoginėje praktikoje. Net 90 % studentų pažymėjo, kad jų pedagogai vartoja tokias formuluotes. Šioje diagramoje galima matyti LMTA studentų nurodytas dažniausiai pedagogų vartojamas netinkamas pagyrimų formuluotes (4 pav.).

4 pav. Netinkamų pagyrimų formuluočių dažnumas

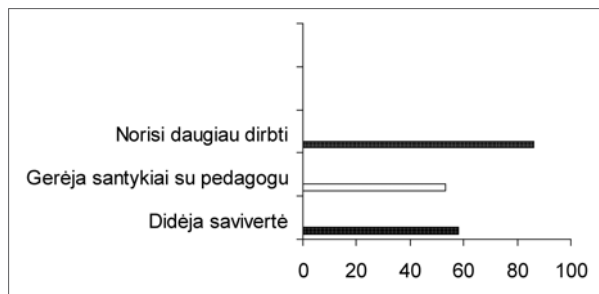
Mūsų visuomenėje yra įprasta dažniau girti už pasiektus rezultatus, todėl kai kurie mokiniai yra nuolat giriami, nors pastangų įdeda nedaug, ir dėl to išpuiksta, o kiti, mažesnių gabumų, kad ir kiek daug dirbtų, – beveik niekada nesulaukia pagyrimų. Taip pats pagyrimas yra nuvertinamas ir netenka savo galių. Labai svarbu, kad pedagogas nepraleistų progos pagirti mokinį už jo įdėtas pastangas ir taip sudarytų galimybę jam toliau tobulėti, tuo labiau kad ir P. C. Burnetto atliktas tyrimas rodo, jog „84 procentai mokinių norėjo būti giriami už pastangas“ (Burnett 2002: 7). Be to, kai mokytojai per daug dėmesio skiria rezultatams, jų mokiniai labai retai sulaukia pagyrimo. Iš tiesų, suvokus, kaip pagyrimas gali didinti mokinio mokymosi motyvaciją, gerinti mokytojo ir mokinių tarpusavio santykius, palaikyti aukštą veiklos efektyvumą, būtų svarbu pačiam mokytojui taip organizuoti mokymo procesą, kad mokinys kiekvienoje pamokoje patirtų pagyrimo džiaugsmą, o ne pasyviai laukti, kada susidarys palanki situacija pagirti. Juk, anot Vitalijos Lepeškienės, „bene svarbiausias uždavinys, kurį gali atlikti mokykla, – suteikti vaikams pasiekimo, pasisekimo džiaugsmą“ (Lepeškienė 1996: 13).

Kai kurie pedagogai taip pat vengia girti mokinius už jų sugebėjimus, būdo savybes ir pan. Manoma, kad tokie pagyrimai irgi gali būti naudingi, nes padeda mokiniui suvokti savo teigiamas puses ir žinoti, kam jis yra gabus. Tai didina pasitikėjimą savimi, skatina skirti daugiau dėmesio ir laiko tuos mokytojo išskirtus gabumus lavinančiai veiklai. LMTA studentų apklausos rezultatai rodo, kad studentai per mažai yra giriami už jų sugebėjimus ir pastangas, o labiausiai vyrauja į rezultatus nukreipti pagyrimai (5 pav.).

5 pav. Giriamos sritys

Nereikia pamiršti, kad labai lengva papulti į ydingą ratą: kai mokytojas yra nepatenkintas mokinio rezultatais, mokinys patiria neigiamas emocijas, mažėja jo noras mokytis, ir tai sukelia dar didesnę mokytojo nepasitenkinimą. Pedagogai, specialiai parinktomis užduotimis ar keliamais tikslais sudarantys galimybę mokiniui pelnyti pagyrimą, išnaudoja teikiamą pagyrimo galią ir taip užtikrina ne tik gerus mokinio mokymosi rezultatus, bet ir malonią, draugišką mokiniui pamokos atmosferą. Net 85 % LMTA studentų teigė, kad po to, kai buvo pagirti, jiems norėjosi daugiau dirbti. Vadinasi, pedagogo pagyrimas labai stipriai paveikia mokinių mokymosi motyvaciją (6 pav.).

6 pav. Pagyrimų poveikis

George'as Isaacas Brownas teigia, jog „akivaizdu, kad nėra intelektualaus išmokymo, kurio nelydėtų tam tikri jausmai, ir nėra jausmų, kur nedalyvautų protas“ (Brown 1990: 2). Vadinasi, siekdami gerų mokymosi rezultatų pedagogai turi sukurti palankų emocinį klimatą. Sue Cowley manymu, „skatinimų taikymas mokytojui padeda palaikyti gerus santykius su vaikais ir taip lengviau pasiekti, kad mokiniai gerai mokytųsi“

(Cowley 2006: 108). Kad gyrimas gerina jų santykius su pedagogu, pažymėjo ir 51 % apklausoje dalyvavusių LMTA studentų.

Daugiau pagyrimų reikia ir jautresnės psichikos, labiau užsisklendusiems, intraver-tiškiems, nerimastingiems mokiniams. Jiems pagyrimai padeda greičiau atsipalaiduoti, pasijusti saugesniems pamokoje, lengviau užmegzti kontaktą su pedagogu, todėl visada reikia girti, kai pastebime, kad mokinys nusiminęs, išsigandęs, įsitempęs ar nepatenkintas. Pastebėta, kad ypač daug pagyrimų reikia žemos savivertės mokiniams. Jiems pagyrimai tampa vienu iš būdų, padedančių atgauti prarastą savivertę. Net 56 % LMTA studentų mano, kad, giriant pedagogui, jų savivertė didėja.

Iki šiol dar retokai taikoma viena iš pagyrimo atmainų – savęs gyrimas. Šio tipo pagyrimai ypač aktualūs pedagogikoje. Mokinys mokytojo yra nuolat vertinamas, todėl laikui bėgant gali susiformuoti netinkama priklausomybė nuo to vertinimo, t. y. moki-nys neskatinamas būti savarankiška, turinčia savo nuomonę ir požiūrį asmenybe, o tik stebėti mokytojo reakcijas pamokos metu ir stengtis suprasti, kas jam patinka ir tinka, o kas ne. Patys mokiniai neišmoksta savęs girti, tam juos turi paskatinti mokytojas, po gerai atliktos užduoties paklauskamas: „Kaip tu manai, kodėl tau pasisekė tai padaryti?“ Taip skatiname mokinį save vertinti, savarankiškai mąstyti ir didžiuotis savo pasiekimais nepriklausomai nuo kitų nuomonės. R. Žukauskienės teigimu, „savęs pagyrimo mode-liavimas yra geriausia mokymosi priemonė, nes vaikas daugiausia išmoksta pamėgdžio-damas kitus“ (Žukauskienė 1996: 205). Todėl mokytojas irgi galėtų vaiko akivaizdoje pagirti pats save, taip parodydamas teigiamą pavyzdį.

Pagyrimo daromą poveikį galima sustiprinti ir tinkamai priderinta kūno kalba. Sakant pagyrimą veido išraiška turėtų būti maloni, reikėtų priartėti prie giriamojo as-mens ir žiūrėti jam į akis. Psichologas Donas E. Hamachekas teigia, kad „palaikydami akių kontaktą turime daugiau galimybių įrodyti, jog sakome teisybę“ (Želvys 2007: 34). Taip pat rekomenduojama užimti tokią padėtį, kad giriančiojo ir giriamojo akys būtų viename lygyje. Ypač tai aktualu mokytojams, dirbantiems su jaunesnio amžiaus vai-kais, nes dėl ūgio skirtumo „iš aukštai“ sakomi pagyrimai psichologiškai suvokiami kaip autoritetingi, svarūs, bet mažiau asmeniškai ir ne tokie nuoširdūs. Pagyrimo poveikį su-stiprins ir lietimasis, rodantis pritarimą ar palaikymą. Tai gali būti apkabinimas ar rankos paspaudimas. Žinoma, kartais pagyrimu gali tapti ir mokytojo palankus linktelėjimas, šypsena, skirta mokiniui, ar net mirktelėjimas, bet siekiant didesnio poveikio yra labai svarbu, kad mokinys žinotų, už ką konkrečiai yra giriamas. Taip mokiniui nurodomos teisingo elgesio gairės ir jis žino, kokie jo pasiekimai sulauks pelnyto atlygio. Todėl pati paveikiausia pagyrimo forma yra ta, kai žodžiais yra nusakoma visa tai, kas, pedagogo manymu, yra verta pagyrimo.

Siekiant kuo efektyvesnio pagyrimo, reikia atsižvelgti į daugelį aspektų. Ar pagyrimas iš tiesų duos laukiamų rezultatų, gali priklausyti nuo daugelio veiksnių: giriamojo asmenybės, amžiaus, paties giriančiojo ypatumų, statuso, tarpusavio santykių, pagyrimų dažnumo ir pan. Visada didesnę poveikį turi netikėtas pagyrimas. Netikėtumo momentas gali būti susietas tiek su laiku, tiek su pateikimo forma, tiek su pagyrimo turiniu. Yra tokių pagyrimų, kurių žmogus neužmiršta visą gyvenimą, ir akivaizdu, kad jie labai stipriai paveikia jo elgesį, sprendimus ir pasiekimus.

Įteikta 2015 01 22

Priimta 2015 10 30

LITERATŪRA

- Arends, R. I. *Mokomės mokyti*. Vilnius: Margi raštai, 1998.
- Brophy, J. Teacher praise: a functional analysis. *Review of Educational Research*, 1981, Vol. 51, p. 5–32.
- Brown, G. I. *Human Teaching for Human Learning*. New York: The Viking Press, 1990.
- Burnett, P. C. Elementary students' preferences for teacher praise. *Journal of Classroom Interaction*, 2001, Vol. 36(1), p. 16–23.
- Burnett, P. C. Teacher praise and feedback and students' perceptions of the classroom environment. *Educational Psychology*, 2002, Vol. 22(1), p. 5–16.
- Cameron, J.; Pierce, W. D. The debate about rewards and intrinsic motivation: Protests and accusations do not alter the results. *Review of Educational Research*, 1996, Vol. 66, p. 39–51.
- Cowley, S. *Mokymo klinika*. Vilnius: Tyto alba, 2006.
- Gage, N. L.; Berliner, D. C. *Pedagoginė psichologija*. Vilnius: Alma littera, 1994.
- Hamachek, D. E. *Encounters with Others*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1982.
- Heward, W. L. The Power of Teacher Praise [interaktyvus]. *Utah Special Educator*, 2004. Prieiga per internetą: < <http://essentialeducator.org/?p=3028> > [žiūrėta 2013 08 28].
- Lepškieienė, V. *Humanistinis ugdymas mokykloje*. Vilnius: Valstybinis leidybos centras, 1996.
- Vaičiulienė, A. *Paauglio psichologija*. Vilnius: Presvika, 2004.
- Želvyys, R. *Bendravimo psichologija*. Vilnius: Margi raštai, 2007.
- Žukauskienė, R. *Raidos psichologija*. Vilnius: Valstybinis leidybos centras, 1996.

Praise as an Instrument of Pedagogical Leverage

SUMMARY. Praise is a form of encouragement of students that is most commonly used in pedagogy. The standing recommendation is to avoid any words carrying a negative connotation when giving praise, not to link praise with criticism, to explicitly state what the student did correctly, to direct praise to the person who is being praised, to give praise more frequently for the efforts made rather than results achieved, and to strengthen the effect of the praise with the correct body language. It is also extremely important to properly assess factors that determine the frequency of giving praise and to encourage students to praise themselves. Teachers should organise the teaching process so as to provide their students with the opportunity to experience success in class and to consolidate such good practices with praise.

A survey of students of the Faculty of Music of the Lithuanian Academy of Music and Theatre was taken in order to find out how often students were praised in class and how they were affected by praise given by their teacher. The survey included 104 students of the Faculty of Music of various ages, from different study stages (from Bachelor's to Doctor's programmes) and majors.

The data of the study revealed that students were less likely to receive praise than any other age group; praise that students received was usually outcome-centred, while teachers often used incorrect wording when giving praise. Praise given by teachers was discovered to have a strong impact on the students' desire to work, their self-esteem and the relationship with their teacher, while the lack of praise even made them doubt the selection of their profession.

KEYWORDS:

wording of praise,
frequency of praise,
impact of praise on the
student, praise and self-
esteem, praise and body
language, self-praise.